

Beslutsprotokoll Ålands Skärgårdsnämnds möte 1/2020

Tidpunkt Onsdagen den 11.3.2020 kl. 12.00
Plats Pressrummet LR (Aulan)
Närvarande Näringsminister Fredrik Karlström, ordförande
Jörgen Gustafsson, Brändö
Marja Tuomola, Brändö
Gun-Britt Gullbrandsson, Föglö
Lenny Karlsson, Kumlinge
Satu Numminen, Kumlinge
Madelene Ahlgren-Fagerström, Kökar
Björn Rönnlöf, Sottunga
Matilda Eriksson, Vårdö
Christian Wikström, Infrastrukturminister
Torbjörn Eliasson, Finansminister (→ 12.50)
Annika Hambrudd, Utbildnings- och kulturminister (→ 12.50)
Annette Holmberg-Jansson, Social- och hälsovårdsminister (13.15 → 12.50)
Veronica Thörnroos, Lantråd (→ 12.50)
Andreas Johansson, KD Vårdö (Videolänk, → 13.00)
Susanne Strand, Byråchef Näringsavdelningen
Kristian Packalén, Skärgårdsutvecklare, Företagsam Skärgård

1. Mötets öppnande

Skärgårdsnämndens ordförande Näringsminister Fredrik Karlström öppnar mötet kl. 12.00

2. Föregående protokoll 2/2019

Ärendet tas upp efter §4

Protokollsförslaget från föregående möte som hölls den 8 maj 2019 går igenom.

Beslut: Till kännedom

3. Presentation av Skärgårdsnämnden samt ÅLRs ministrar

Medlemmar samt ministrar presenterar sig själva. Ministrarna presenterar framförallt aktuellt för skärgården samt deras mål under mandatperioden.

Lantråd Veronica Thörnroos inleder med att kungöra att skärgården är det unika med Åland och att skärgården måste stödas, speciellt eftersom skärgårdsbor inte kräver mycket och man kan åstadkomma viktiga resultat för skärgården med små medel. Därefter presenterar Finansministern Torbjörn Eliasson sig samt Utbildnings- och kulturminister Annika Hambrudd, som sett att framförallt kultur är viktigt och stort i skärgården. Till Utbildnings- och kulturministern hör även barnomsorg och grundskola där lagförändringar är på gång.

Infrastrukturminister Christian Wikström har den för skärgården avgörande skärgårdstrafiken på sitt bord, som är den avsevärt största delen av Infrastrukturministerns arbete. I övrigt har infrastrukturministern ansvar för all övrig samhällelig infrastruktur, förutom energi som hör till Utvecklingsministern. Infrastrukturministern skall ut på skärgårdsturné med början på april, först till Brändö där han ämnar stanna ca 1 vecka. Ett rådgivande trafikråd skall bildas, vilket skall sammanträda 2 gånger per år. I och med detta kan de flesta trafikfrågor lyftas ur skärgårdsnämnden.

Social- och Hälsovårdsminister Anette Holmberg-Jansson är även Nordisk samarbetsminister. Hälsovården är ständigt en aktuell fråga i skärgården samt för skärgårdsnämnden. Här diskuteras förbättringar till exempel genom digitala lösningar. En annan förbättring är den nya helikoptern vilken skall kunna användas i sämre väderförhållanden än den föregående. KST är även ett för hela Åland aktuellt ärende som är på Social- och Hälsovårdsministerns bord.

Till sist presenterar skärgårdskommunernas närvarande representanter sig själva och sina positioner i respektive kommun. De får även möjlighet att ställa frågor till de närvarande ministrarna, som tas upp under övriga ärenden.

4. Arbetsgrupp för skärgårdstrafiken

Infrastrukturminister Wikström informerar om två projekt som är på gång. Det ena är ett projekt kallat *Enklare regler* och det andra är trafikrådet. Inbjudningar till trafikrådet har gått ut men det har ännu inte formellt bildats. Trafikrådet är ett råd som ska träffas två gånger per år som regel med fokus på trafiken. Det ska tjäna som en förankringsprocess

och som en rådgivande instans till landskapsregeringen. Varje skärgårdskommun skall nominera en man och en kvinna till rådet.

Projektet Enklare regler avser att förenkla bokningsreglerna som idag är svåröverskådliga och svåra att tolka och att förstå. Landskapsregeringen avser att revidera och strukturera om bokningsreglerna så att de blir enklare att förstå och anpassade till olika kundgrupper. Landskapsregeringen anser att de som berörs av skärgårdstrafiken ska ha en aktiv del i arbetet och att de reviderade reglerna ska vara väl förankrade när de träder i kraft. I projektet ingår därför en referensgrupp med representanter för skärgårdskommunerna, Ålands näringsliv och Visit Åland

Trafikrådet väntas sammanträda första gången april 2020. Målet med rådet är att ha framförhållning gällande skärgårdstrafikfrågor och att ärenden skall förankras och kunna påverkas före beslut genomförs. Trafikrådet behöver fundera ur ett skärgårdsperspektiv, vad som gynnar skärgården. Trafikfrågor är komplicerade och många, rådet skall därför fokusera på ett fåtal ärenden per gång. Resultaten av förändringsförslagen kommer troligen att genomföras i och med årsskift, med tanke på turlistor samt bokningssituation. Målet är även att genomföra färre men större förändringar per gång istället för många små.

Projektet kring bokningsregler har som mål att förankra beslut väl och vara anpassade för skärgårdens behov. En målsättning är att turlistorna skall gälla längre än i nuläget, förslagsvis 3 år i taget.

Flera av skärgårdsnämndens medlemmar föreslår att även färjpersonal samt Ålandstrafiken borde vara med i gruppen som diskuterar bokningsregler eftersom de har praktisk erfarenhet av skärgårdstrafiken. Infrastrukturstyrelsen svarar att det har varit svårt att avgöra sammansättningen av gruppen eftersom antalet medlemmar bör hållas nere för att garantera effektivitet. Däremot har skärgårdskommunerna möjlighet att nominera vilka medlemmar de vill, som t.ex. även kan vara anställda på skärgårdsfärjorna.

Infrastrukturministern berättar om övriga förändringar som är i planeringsskedet gällande skärgårdstrafiken är t.ex. digitalisering av bokningar samt passagerarstatistik av skärgårdstrafiken samt eventuellt flexiblare prissättning av trafiken.

Slutligen ger flera av skärgårdsnämndens medlemmar beröm till de förbättringar av skärgårdstrafiken som redan genomförts denna mandatperiod, t.ex. Vårdös status som skärgårdskommun gällande skärgårdstrafiken samt initiativet att involvera skärgårdsbor mer i besluten vilket efterfrågats en lång tid.

Beslut: Till kännedom

5. Skärgårdsnämndens funktion och verksamhet

Skärgårdsnämnden behöver besluta om *"Färdplan för Skärgårdsnämndens funktion"*, enligt förslag som tagits fram efter tidigare möten samt remissrunda i kommunerna. Beslut bör fattas hur vi går vidare.

Näringsministern vill gärna se mera verksamhet i skärgårdsnämnden och inte fler strategier och planer. Skärgårdsnämnden skall förmedla information och diskutera men även vara mer verkstad som tar beslut och skickar bollen till andra hur det går vidare. Viktigt är även att följa upp ärenden som behandlats i nämnden och se vad har hänt sedan senaste möte med frågorna som tagits upp och att varje beslut skall innehålla vad som

sker härnäst. Om beslut fattas skall det finnas medel för åtgärder. Beslut bör därför även innehålla varifrån medel till verkställande skall tas. Det behövs därför medel att använda för att genomföra beslut som skärgårdsnämnden fattar. Näringsministern framhåller att Skärgårdsnämnden är speciell på det viset att ärenden hör till Landskapsregeringens alla avdelningar och att det därför kan vara svårt att avgöra varifrån tilläggsmedel skall tas. Näringsministern tar det på sig att ge näringsavdelningen i uppdrag att se över finansieringen av Skärgårdsnämnden. Dessa medel kan t.ex. användas för att finansiera en utredningsresurs som utreder Skärgårdsnämndens förslag hela vägen, t.ex. se på goda exempel att utgå från. Detta eftersom Skärgårdsnämnden anser att det behövs en resurs som samordnar och bereder Skärgårdsnämndens förslag som inte finns i nuläget.

Näringsministern anser vidare att nämnden skall behandla ärenden som rör skärgårdskommunerna gemensamt men som eventuellt har olika lösningar på olika kommuner och som behöver utredas ytterligare. Nämnden skall dock ej behandla kommunspecifika frågor.

Beslut: Näringsministern äskar om mer pengar till skärgårdsnämnden för att genomföra ca två konkreta åtgärder per år. Skärgårdsnämndens medlemmar får som uppgift att fundera på vad skärgårdsnämnden skall göra praktiskt så att resultat syns, vilka de två åtgärderna för 2020 skall vara.

6. Ö för Ö – status

Ö för Ö – Åland har pågått från hösten 2018 och har hittills genomfört workshops i 5 av skärgårdskommunerna. Det som återstår att anordna är ett tillfälle på Föglö och ett slutseminarium.

Beslut: Ö för Ö på Föglö skall anordnas och slutseminarium som avslutning på projektet. De som presenterar projektidéer under Ö för Ö tillfällena skall bjudas in samt de som har kännedom om medel, samt övriga intressenter. Detta Skärgårdsseminarium föreslås anordnas under hösten och skall fungera som ett tillfälle som kickstartar skärgårdsnämnden

7. Nordiska skärgårdssamarbetet

Val av representant i Nordiska ministerrådets skärgårdssamarbetes styrelse samt råd jämte suppleanter.

Rådsmötet hålls den 14 maj 2020 där Åland står som värd. Under mötet skall nytt råd samt styrelse väljas. Föregående period var Mikael Lindholm ordinarie i rådet med Inger Nygård som suppleant samt Kristian Packalén i styrelsen med Susanne Olofsson som suppleant.

Beslut: Skärgårdsnämnden föreslår återval

8. SANK – Finlands skärgårdsdelegation

Val av observatör för SANK. Förslag från skärgårdskommunernas ombudsstämma från den 27.1.2020 är John Wrede som ordinarie och Inger Nygård-Sundman som suppleant.

Beslut: Enligt förslag

9. Ärenden rörande skärgården

Information om aktuellt för skärgården (från såväl kommunerna som LR).

9.1 Status för fastighetsskatten

Skatteförvaltningen har omvärderat beskattningsvärden, eftersom en del markägare enligt dem tidigare beskattats inkorrekt. En del mark i skärgården har felaktigt räknats som gårdsbruk, där marken är befriad från fastighetsskatt. Skatteförvaltningen har korrigerat sådana fall som de anser varit för lågt beskattade vilket har medfört att beskattningen ibland höjts med det tiodubbla.

Beslut: Skärgårdsutvecklaren skickar förfrågan till skattemyndigheten och frågar om status samt om detta varit ett problem till skatteverket med skärgårdsnämnden som avsändare.

9.2 Efterträdare till Näringslivsutvecklaren?

Skärgårdskommunerna har efterfrågat att det skall finnas en dedikerad tjänsteman som kan kontaktas med ärenden, t.ex. sådana som inte anses plats att tas upp i Skärgårdsnämnden.

Till kännedom: Näringsavdelningens byråchef Susanne Strand har tillförordnats att vara Landskapsregeringens representant i Skärgårdsnämnden, t.ex. för att fungera som kontaktperson gällande praktiska ärenden. Någon näringslivsutvecklartjänst föreslås ej inrättas igen.

10. Ersättning för skärgårdsrepresentanter

Förfrågan från skärgårdskommunernas mellankommunala ombudsstämma den 27.1.2020 §9:

”Stämman diskuterade ersättningen till representanter i alla styrelser mm där skärgårdsbor ställer upp/blir valda. Alla organ torde erlægga mötesarvoden och resekostnader från respektive organ, men oklarhet finns ifall ersättningar för inkomstbortfall ersätts.

Kommunernas representanter vid stämmor mm uppmanas ta upp frågan till diskussion i samband med att ersättningar fastställs samt budget mm behandlas, samt förs frågan om ersättningar vid landskapsregeringen underställda organ till Ålands skärgårdsnämnd som ärende för ev. initiativ till Ålands landskapsregering.”

Beslut: Ärendet förs till finansavdelningen att tas upp som input när kommittéarvoden fastställs

11. Utlokalisering av möten/seminarier mm

Förfrågan från skärgårdskommunernas mellankommunala ombudsstämma den 27.1.2020 § 10:

"Stämman framför möjligheten att i större uträkning än för närvarande få olika typer av seminarier och möten utlokaliserade till skärgården.

Gäller alla organ, men till stor del landskapsregeringen underlydande seminarier och möten, som ev. kunde förläggas till skärgården.

Stämman enades om att föra frågan till Ålands skärgårdsnämnd för behandling."

Beslut: Budgetseminarier etc. går att ordna i skärgården, men rent praktiskt kan t.ex. skärgårdsnämndens möten framförallt hållas i stan, tyvärr inte i ytterskärgården p.g.a. restiden för deltaganden. Landskapsregeringens egna avdelningar kan med fördel arrangera möten och seminarier i skärgården.

12. Övriga ärenden

12.1 Utlokalisering av arbetsplatser

I och med §11 utlokalisering av möten och seminarier kom frågan om utlokalisering av tjänster på tal. Landskapsregeringen har tidigare uppmanats att försöka utlokalisera tjänster till skärgården, vilket nu i och med fackförhandlingar är möjligt och nya lediganslagna tjänster kan innehålla möjlighet att utföra jobbet från skärgården. Däremot ansåg Skärgårdsnämnden att även deltidsarbete från skärgården är viktigt, t.ex. eftersom det stöder det lokala näringslivet indirekt. Detta kallas flexibelt arbete. En inbjudan skickades för ca 10 år sedan från alla skärgårdskommuner till Landskapsregeringen att erbjuda sina anställda att utföra arbete delvis från skärgården, där gratis kontorsutrymme fanns. Ingen från landskapsregeringen utnyttjade dock detta erbjudandet vid det tillfället.

Beslut: Skärgårdsnämnden beslöt att tiden nu kanske är mogen att på nytt försöka skicka ut inbjudan från skärgårdskommuner till alla anställda på LR om de vill jobba delvis från skärgården.

12.2 Sjukvården i skärgården

Sjuk- och hälsovård i skärgården är ett ofta återkommande ärende i skärgårdsnämnden. Skärgårdsnämnden diskuterade att sjukvården inte är möjlig att få på samma nivå som på fasta Åland med tanke på kostnader för personal. Sjuktransporter är en återkommande utmaning som i dagsläget till stor del fungerar tack vare ideella krafter. Landskapsregeringen har beslutat att ambulansfordon som ersätts p.g.a. ålder vid räddningsverket skall ges till skärgårdskommunerna. I tur är Kumlinge som skall få en ambulans i höst. Skärgårdsnämnden diskuterade dock att en ambulans inte är till stor

nytta om övriga frågor ej är lösta, så som bemanning, service och utbildning. En annan aspekt som dök upp var att skärgårdsfärjorna ej har avtal som garanterar att de kan köra extra turer vid akuta situationer. Ytterligare ett problem som framkom var att det kan vara svårt att få tag i hälsovårdare, dels p.g.a. svåransvänt telefonsystem och dels p.g.a. sjukfrånvaro utan att vikarier finns.

Skärgårdskommunerna uppmanas att beskriva vad som behövs och vilka frivilliga insatser som är möjliga. Landskapsregeringen kan sedan fatta beslut om eventuell finansiering av dessa investeringsbehov samt utbildningsbehov.

Social- och hälsovårdsministern berättar om en Friskvårdsstrategi som skall tas fram av Landskapsläkaren och att ÅHS arbetar med frågorna vilket tyvärr tar tid. Denna Friskvårdsstrategi kan eventuellt innehålla lösningar på de frågor som ställs. En vision som finns är att hälsovårdstjänster skall kunna ges via appar, som t.ex. kunde utföras från skärgården och ge hälsovårdarna mer arbete.

Beslut: Till kännedom

12.3 Köp av mark för folk utan hembygdsrätt

Ledamot Numminen efterfrågar svar från Landskapsregeringen gällande Pilottest av tomtköp utan hembygdsrätt på Kumlinge. En skrivelse skickades för flera år sedan av Kumlinge kommun, men något konkret svar har ej erhållits. Initiativet från Kumlinge kommun var föreslaget som ett test före en eventuell lagändring.

Näringsminister Karlström svarar att en arbetsgrupp för näringsrätt och jordförvärvsrätt skall bildas internt inom Landskapsregeringen. Initiativet kan skickas på nytt till denna grupp.

Beslut: Till kännedom

13. Mötets avslutande, nästa möte

Nästa mötesdatum sätts preliminärt till den 10 juni kl 12-15

Mötet avslutas kl 14.30

Protokollsjustering

Fredrik Karlström, ordförande

Ort, datum

Kristian Packalén, sekreterare

Ort, datum